

Οδηγισμός και Κοινωνική Προσφορά

της Έφης Καλλιγά

Θέλω να ευχαριστήσω το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και την Πρόεδρό του κ. Αλίκη Μαραγκοπούλου, πολύ αγαπητή συνεργάτιδα και σε άλλους χώρους, για τη διάκριση που απονέμουν σήμερα στο Σώμα Ελληνίδων Οδηγών, και ειδικότερα στον Κλάδο Μεγάλων Οδηγών, για το συγκεκριμένο και πολύ σημαντικό πρόγραμμα των Κατασκηνώσεων Υπηρεσίας.

Δεν θα ήθελα να σας κουράσω με πράγματα που είναι στους περισσότερους γνωστά –όπως προκύπτει από μια ματιά σε αυτή την αίθουσα, τη γεμάτη γνώριμα πρόσωπα– αλλά για λόγους πληρότητας δεν μπορώ να αποφύγω κάποιες γενικότερες αναφορές στην οργάνωση μου, το ΣΕΟ, για τους ελάχιστους που ενδέχεται να μην τη γνωρίζουν.

Ο Οδηγισμός είναι μια παιδαγωγική κίνηση παγκόσμια και ανεξάρτητη, με αντικείμενο την εξωσχολική αγωγή των παιδιών και των νέων, μέχρι και την εφηβική τους ηλικία. Οι αρχές της οργάνωσης μας είναι αρκετά σαφείς. Σε όλες τις χώρες του κόσμου όπου υπάρχει Οδηγισμός, οι αντίστοιχες οργανώσεις είναι μη κυβερνητικές και σε παγκόσμιο επίπεδο η οργάνωση είναι ανεξάρτητη και κατ' εξοχήν εθελοντική. Είμαστε ανοικτοί σε κάθε παιδί και νεαρό άτομο, ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία, καταγωγή και με αποδοχή κάθε τυχόν ιδιαιτερότητας του, φυσικής ή πολιτισμικής.

Με την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών αυτών και μέσα από προσεκτικά μελετημένα και δοκιμασμένα παιδαγωγικά προγράμματα, ο Οδηγισμός προσπαθεί να βοηθήσει τα νεαρά άτομα, να αναπτύξουν τις ικανότητες και την προσωπικότητα τους και, στο μέτρο του δυνατού, να εξελιχθούν σε πολίτες υπεύθυνους και χρήσιμους για τον κόσμο γύρω τους, για μια καλύτερη κοινωνία.

Ο Οδηγισμός - όπως άλλωστε και ο Προσκοπισμός - έχουν στη βάση τους μια θετική αντίληψη για το παιδί και τις έμφυτες ικανότητες του. Το αντιμετωπίζουν με εμπιστοσύνη, η οποία καθώς τα χρόνια και οι δεκαετίες περνούν, αποδεικνύεται απόλυτα δικαιολογημένη. Πραγματικά, διαπιστώνουμε συνεχώς ότι με τη σωστή διαπαιδαγώγηση τα παιδιά είναι ικανά να κάνουν πολύ περισσότερα και δυσκολότερα

πράγματα από όσα μπορεί κανείς να φανταστεί. Και είναι ενδιαφέρον ότι αυτή η ιδέα είδε το φως στη Βρετανία, σε μια κοινωνία τόσο συντηρητική, και μάλιστα σε μια εποχή που οι αντιλήψεις για το παιδί και τις ικανότητες του ήταν πολύ διαφορετικές. Με αυτή την έννοια, θα έλεγε κανείς ότι ήταν μια προσέγγιση επαναστατική για την εποχή της. Ίσως αυτός να είναι και ο λόγος που η κίνηση αυτή εξακολουθεί ακόμα να διατηρεί την αρχική φρεσκάδα της.

Η έννοια της κοινωνικής συμμετοχής και προσφοράς είναι ένας από τους βασικούς άξονες του παιδαγωγικού μας συστήματος. Εισάγονται στο πρόγραμμα μας από πολύ νωρίς και από τις πιο τρυφερές ηλικίες. Επειδή κάποιος ενδέχεται να μην το γνωρίζει - καθώς πρόκειται για εξέλιξη μόνο των τελευταίων 10 χρόνων - έχουμε μια ηλικιακή ομάδα ακόμα μικρότερη, από τα Πουλιά (7-11 ετών), τα Αστέρια (5-7 ετών), δηλαδή παιδιά προσχολικής ηλικίας. Ακόμα και σε αυτά καλλιεργείται η έννοια της προσφοράς.

Αρχίζοντας από τα πολύ μικρά παιδιά, προσπαθούμε να τα βοηθήσουμε να τοποθετηθούν σωστά μέσα στον κόσμο - μέσα στον φυσικό τους περίγυρο, αλλά και στον ανθρώπινο, στην οικογένεια και στη μικρή τους κοινωνία. Αυτό γίνεται συχνά με το παιχνίδι αλλά και με πολλούς άλλους τρόπους. Και διαπιστώνουμε ότι σιγά-σιγά αρχίζουν να ξεχωρίζουν το εγώ από το εμείς, από τους άλλους. Να αναρωτιούνται για αυτούς τους άλλους. Να παρατηρούν, να κρίνουν, να συγκρίνουν.

Η υπόσχεση

Λίγο χρόνο μετά την εθελοντική προσέλευση του στην οργάνωση, κάθε νέο μέλος, ανεξάρτητα από την ηλικιακή του ομάδα, καλείται να δώσει μια υπόσχεση. Η υπόσχεση αυτή παραλάσσει φραστικά, ανάλογα με τις ηλικίες, έτσι ώστε να είναι απόλυτα κατανοητή από τα αντίστοιχα παιδιά. Αλλά εμπεριέχει πάντοτε, ευθέως ή έμμεσα, την έννοια της προσφοράς. «Δώσε χέρι» ή «βοήθα τους άλλους πάντοτε» είναι μέσα στις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει με την υπόσχεση κάθε νέο μέλος της Οδηγικής οικογένειας. Πρόκειται για μια αυτοδέσμευση που εμπεδώνεται μέσα στην καθη-

μερινή μας πρακτική, σε σημείο ώστε ακόμα και όσοι φύγουν αργότερα από τον Οδηγισμό και δεν παραμείνουν στις τάξεις του, είναι σπάνιο να την ξεχάσουν ή να την αθετήσουν. Ουσιαστικά, από τη στιγμή που αυτοδεσμεύεσαι με την υπόσχεση «να βοηθάς τους άλλους», μέχρι την ανάληψη δράσης για ευρύτερη κοινωνική δράση και γενικότερους στόχους, η πορεία είναι - κατά κανόνα - ένας μονόδρομος.

Σε πρώτη φάση, η προσφορά αφορά τον άμεσο περίγυρο του παιδιού, το σπίτι του, την οικογένεια, το σχολείο, τους φίλους του. Αργότερα, καθώς ανοίγουν οι ορίζοντες του, καθώς γνωρίζει τον κόσμο και τα ενδιαφέροντα του διευρύνονται, το παιδί και το νεαρό άτομο τείνει να ενημερωθεί πληρέστερα και να εμβαθύνει στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Ιδιαίτερα στην ηλικία της εφηβείας, οι ανησυχίες και οι προβληματισμοί εντείνονται.

Την επιθυμία και διάθεση για κάτι ουσιαστικό και πιο αποτελεσματικό ως αντικείμενο και δράση αυτής της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας, διέγνωσαν μερικά διορατικά και ευαίσθητα στελέχη του ελληνικού Οδηγισμού, πριν 50 χρόνια. Αυτά συνέλαβαν την ιδέα και έθεσαν σε εφαρμογή το πρόγραμμα των Κατασκηνώσεων Υπηρεσίας των Μεγάλων Οδηγών. Είδαν επίσης και αξιολόγησαν σωστά τη σημασία που

θα είχε η ανάληψη των συγκεκριμένων δράσεων, τόσο για αυτούς που θα προσέφεραν, όσο και για τους αποδέκτες αυτής της προσφοράς, σε μια πατρίδα καθημαγμένη από τον πόλεμο, την κατοχή και τον εμφύλιο.

Το πρόγραμμα των Κατασκηνώσεων Υπηρεσίας υπήρξε ένα από τα πιο επιτυχή στην ιστορία του ΣΕΟ. Οι Μεγάλες Οδηγοί το αγάπησαν με ενθουσιασμό. Στην πολύχρονη πορεία του, άνοιξε παράθυρα επικοινωνίας και κατανόησης ανάμεσα στις «δύο Ελλάδες», αλλά και πολλούς νέους δρόμους και προοπτικές.

Δεν μπορεί παρά να νιώθουμε λύπη απόψε γιατί τα αξια στελέχη μας, που είχαν αυτή την ωραία πρωτοβουλία, δεν είναι πια κοντά μας, για να χαρούν αυτή την αναγνώριση. Υπάρχουν όμως πολλά από τα νέα παιδιά που πήραν μέρος στο πρόγραμμα και διατηρούν ζωηρές αναμνήσεις από τις εμπειρίες αυτές, που είναι έτοιμα να τις μοιραστούν μαζί μας.

Σας προσκαλώ να ακούσουμε από εκείνους που βίωσαν και χάρηκαν το πρωτοποριακό αυτό πρόγραμμα του ΣΕΟ, κάποιες αφηγήσεις που θα μας δώσουν μια πληρέστερη εικόνα των όσων πέτυχε, και του χώρου που κάλυψε, μέσα σε αυτά τα 50 χρόνια, το πρόγραμμα των Κατασκηνώσεων Υπηρεσίας του Σ.Ε.Ο.